

PERSONALITĂȚI DE VAZĂ ALE INTELECTUALITĂȚII TEHNICE DIN BASARABIA

Rubrică susținută de dr. hab. Valeriu DULGHERU,
Universitatea Tehnică a Moldovei

*„Sunt puține regiuni care au atâția fruntași distinși,
dar necunoscuți opiniei publice românești, cum este Basarabia”*

(Gheorghe Bezviconi)

Alexei V. ȘCIUSEV

arhitect, istoric și teoretician al artei. Membru al Academiei de Arte din Rusia,
membru al Academiei de Științe din ex-URSS

Alexei V. ȘCIUSEV s-a născut la 26 septembrie 1873 la Chișinău. Tatăl său, Victor Petrovici Șciusev, a fost funcționar la un oficiu de hotărnicie, la judecătorie, intendent la spitalul orășenesc. Mama sa - Măria Cornelievna (până la căsătorie - Zozulina). Casa familiei Șciusev se află pe strada Leovscaia, 61 (astăzi - str. Șciusev, 77). Alexei Șciusev a învățat din 1883 la Gimnaziul incomplet din Chișinău (transformat în 1884 în Gimnaziul nr. 2), unde l-a avut ca profesor de desen pe N.A. Golânski, absolvent al Academiei de Arte din Petersburg. După absolvirea gimnaziului, se înscrie la aceeași Academie, unde învață în atelierul lui L.N. Benua. În 1894 face practică la construcția noului edificiu al gimnaziului, în care a învățat, la Chișinău, pe str. Alexandrovscaia. Pentru proiectul de diplomă „Conac boiresc” în 1897 i se acordă Medalia de aur și o bursă de studii peste hotare. Timp de un an și jumătate studiază arhitectura și pictura în Italia, Franța, Tunisia, Anglia. După revenirea la Petersburg proiectează iconostase, pictează biserici. La Chișinău proiectează și construiește o serie de case de locuit particulare. O importantă lucrare din această perioadă este restaurarea din ruini a unei biserici din sec. al XII-lea în or. Ovruci (1904-1911). În 1905 proiectează Catedrala Sfintei Treimi în Lavra de la Poceaiev (construită în 1908), capela de la mormântul N.L. Șabelskaia din Nice (construită în 1906). În 1908 proiectează biserica mănăstirii Marfa-Mariinsk din Moscova (construită în 1912), biserica din satul Natalievka, gubernia Harkov

(construită în 1912). În 1909 scrie câteva capitole la „Istoria artei ruse”, redactată de I..E. Grabari.

În 1910 este ales academician în arhitectură.

Proiectează edificiile hotelului rusesc din or. Bari, Italia (1912), biserica din s. Cuhurești, județul Soroca, Basarabia (1912-1916), monumentul pictorului A.I. Kuingi la cimitirul din Petersburg (1913).

Cea mai remarcabilă creație a arhitectului din această perioadă este edificiul Gării Kazan din Moscova (1913-1926). Din 1913 A.V. Șciusev locuiește la Moscova, predă la Școala Stroganov. În 1914 proiectează monumentul de pe Câmpia Kulikovo. În 1916 a proiectat azilul pentru copiii militarilor, în apropierea Chișinăului.

În 1918-1926 este profesor la Atelierele Uniunilor de Artă și Tehnice. În 1919 - 1929 este ales președinte al Societății de arhitectură din Moscova. Împreună cu academicianul în arhitectură I.V. Joltovski este preocupat de planul de reconstrucție a piețelor și magistralelor din Moscova. Proiectează clădirea Institutului Mecanic din Moscova (1923-1930), mauzoleul lui Lenin (1924-1930). În 1926-1929 este director al Galeriei de Stat „Tretiakov”. În 1927 execută schițe de decor pentru Teatrul academic artistic din Moscova. Proiectează clădirea Koopinsoiuz (1928-1933), casa oamenilor de artă (1928). În anii 20 proiectează replanificarea orașelor Smolensk, Soci, Tuapse, Noul Afon. În 1930, în colaborare cu L. Saveliev și O. Stapran, proiectează hotelul „Moscova” (construcție finisată în 1935).

Proiectează clădirea Comisariatului pentru agricultură din Moscova (1933), edificiul Institutului Marx-Engels-Lenin din Tbilisi (1933-1938). Construiește hoteluri la Baku și Batumi (1938). La Moscova proiectează case de locuit pe cheiurile Smolensk și Rostov (1938-1939). În colaborare cu arhitectul P.M. Sardarian și inginerul V.S. Kirilov a construit podul Moskvoretk. Împreună cu fratele mai mic, profesorul Pavel Șciusev, a construit un șir de poduri la Tbilisi peste r. Kura, la Smolensk peste r. Nipru etc.

În 1938-1949 conduce instituția „Academproiect”. În 1938 este ales membru al Prezidiului Academiei de Arhitectură. În 1940 proiectează edificiul Teatrului de operă și balet „A. Navoi” din Tașkent (construit în 1947). La Moscova proiectează clădirea Institutului de genetică (1940).

La 27 septembrie 1943 este ales membru titular al Academiei de Științe a URSS în domeniul teoriei și is-

toriei arhitecturii. Din 1944 conduce sectorul de istorie a arhitecturii al Institutului de istorie a artelor al AȘ. a URSS.

A proiectat o nouă piață Kreșciatik la Kiev (1945). În 1946 proiectează clădirea Ministerului de Interne de pe piața „Dzerjinski” (Lubeanca) din Moscova. În perioada 1946-1949 conduce Muzeul arhitecturii (astăzi muzeul „A.V. Șciusev”). În 1948-1949 este profesor al Institutului de arhitectură din Moscova. Proiectează stația de metrou „Komsomoliskaia Kolțevaia” din Moscova (1949-1951), clădirea Prezidiului AȘ a URSS și edificiile Institutelor de Fizică (1949-1951), Chimie organică (1949-1951), Metalurgie (1949-1951) din Moscova, Observatorul de la Pulkovo lângă Petersburg (1949-1952). Alexei V. Șciusev este autorul a 240 de articole în domeniul teoriei și istoriei artei.

S-a stins din viață la 24 mai 1949.

CALENDAR

La 15 februarie 1957 s-a născut, la Vărătic, Râșcani, Victor DONEA, doctor în biologie, conferențiar universitar, Om Emerit în Știință, decorat cu medalia „Steaua savantului” (Rusia), membru corespondent al Academiei Naționale de Științe Ecologice din Republica Moldova.

Este absolvent al Facultății de biologie și pedologie a Universității de Stat din Moldova (1974-1979). În anul 1988 susține teza de doctor în biologie cu tema „Caracteristica bioecologică a unor soiuri de trandafir cu perspectiva folosirii lor în spațiile verzi din Moldova”.

Rezultatele cercetărilor științifice și-au găsit reflectare în peste 120 de lucrări, dintre care 8 recomandări în producție, 11 manuale de profil pentru liceu, colegiu, universitate și 3 broșuri pentru studenți, specialiști și fermieri.

A participat la expoziții și saloane internaționale de invenție, inclusiv la Expoziția Internațională Specializată “INFOINVENT” (Chișinău), Salonul Internațional de Invenții, Procedee și Produse Noi de la Geneva (Elveția), Expoziția Internațională de Inovații, Cercetări și Tehnologii Noi “BRUSSELS-EU-REKA” (Belgia), în cadrul cărora i-au fost acordate 3 medalii de aur, una de argint și una de bronz.